

מסורת הש"ס

(א) דלחוי זיק, ג' צ"ב ו';
 (ב) ומתן שיד עיר לך חסד;
 (ד) ונתינת ש"ש' (א) ע"כ;
 ש"ך נעמי הקדוש, (ו) ע"כ;
 (ז) ונתינת ג' (ח) ונך חסד;
 (ט) זיק מ"מ, ז"ל נתינת חסד
 מעשרה היו מעשר אע"פ שאין
 שום שם במעשר ט' זיק, (א)
 (ב) ג' זיק מעשר כיוצא בו
 ונטול מאומה דילמא אכא ט',
 (ג) מעשה אחרות זיק,
 (ד) ז"ל פרק שני לתרומות כל
 המורה כולה למדה ומלמדה
 חוק ט' זיק, (ה) נמי דלפני
 (ו) זיק מעשר זיק, (ז) זיק,
 (ח) ויש י"א מקומות דשרינן
 כשאר מעשר שני לנפשו הו'
 (ט) זיק מעשר זיק, (י) זיק
 זיק מעשר זיק, (יא) זיק
 חסד חולין ד' ד"ה ודילמא,

תורה אור השלם

1. כי את מעשר בני ישראל אשר ירבו לו תרומה נתתי ללויים לנחלה על פן אמרתי להם בתוך בני ישראל לא יבדחו בקלה; מברר בו יתן וכו'.
 2. וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבר תחת הירשן הקשור יתן קדש לך; ויקרא לו כ

הגהות הב"ח

(א) רש"י ז"ה ודילמא וכו' אלא בזמנו (ענין) חז"ת וי"ב ס"א פ"א ש"ש; (ב) ד"ה דלחוי זיק וכו' עליו שם המ"ד;

מוסף רש"י

אף תרומת מעשר. אע"פ שעשורה קניז מן המורה מעשר מן המעשה, ניתלת כזאת (פ"ד י"א) מנין הראוי פוטרו. היה לו טעמים ומנה משו ומת אחד מן שאר המעשרים שנתן ופאין מנין ממשפחין לנפושין אחר, שילוו לו טעמים עד שיגיע זמן גורוין ויפריש עם אלו, אבל המנין פשוטין במנין הראוי, ויפלו לא מעשר יעשר ולא סכר עבר, דמעשרת תחת הכנסו וכו' עלה כיוו לעשר שוב אינו מעשרין פשע אחרת שילוו לו טעמים לנפוש עמהם (ב"מ א')

מעשר בהמה פרק תשיעי בכורות

נ"א.

עין משפט נר מצוה

בזאת שמאמך דעתך כן וכן יש בכרי הוה ולפי אומדנותו נטול תרומה. **במהשנה** שמהשך (ואומר) שני לוגין שאני עמדי להפריש הרי תרומה כדלמרינן (דמאי פ"י מ"ד) לגבי לוקח יין במנין המוכרין ולכרי קרי ליה מהשנה משום דליתו מונחי אותן אי נמי נתן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר. ותרוייהו אומד ומתשנה נפקא לן מונחשבה: **ואיפקה** ברש פירקין (לעיל ג) ואת מעשרומיכס בשמי מעשרות הכמוז

לח דהדדי לימא דליתקש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן אחד מעשרה אף מעשר בהמה אחד מעשרה בלא העברה חמת השבט אלא יש עשר לפניו ונטול אחד מהם י"ל ו מיימי דאכא אלעזר לומר דילפינן תרומת מעשר מתרומה גדולה לענין אומד אע"פ שאין סברה ו ללמד (ע) לגבי) הכי לתרומה גדולה אין לה שיעור ותרומת מעשר ג' שיעור (ע) ומקשינן לכו אהדדי אע"ג דהוי (כענין) אפשר (מאומד אפשר) משאי אפשר (ע) והכי נמי ילפינן מעשר בהמה ממעשר דגן דמפקינן קרא ממשמעותיה דכתיב כל אשר יעבור ופי' זה אינו מתיישב ללב ונראה לפרש 'לדרי' כרי יהודה (ה) הוי מעשר אע"פ שאין שוין (ע) ומקשינן לריה להתעשר דמקסמא אז חז דרכס להיות שוין הילכך צריכה לזקוקמה כאכא אלעזר בן גומל דשרי מאומד ולא חייש למרבה בצמעות כפרישית או לכל הפחות שרי בעין יפה כדאי' בהדיא במנחות (דף נד:) ואי לאו דאכא אלעזר י"א חמינא אע"ג דבמעציר לא חיישינן בשוין צבי האי גוגא שנטול אחד מעשרה דילפינן ממעשר דגן בעינן שוין ו"ת כיון דאכא אלעזר שרי אפילו דמעשר י"א אמאי אינטריך לזקוקמי במנחות (סס) הא דלמך ר' אלעזר צ"י יוסי אכא היה נטול עשרה גרוגרות שצמקזע על תשעים שצכלכלה והיינו בתרומת מעשר לוקמה דמעשר גופה י"ל נהי דר' יוסי צבי יהודה סבר (י"א) מעשר כיוצא בו אמר דילמא אכא אלעזר לית ליה ההוא סברה ועוד ניחא ליה לאוקמה בתרומת מעשר משום דמוכח רישא דתירוהא איירי (ע) מדקמי

אף תרומת מעשר *נטלת באומד ובמחשבה ומועשר קרייה רחמנא תרומה דכתיב ובי את מעשר בני ישראל אשר יריבו לה' תרומה נתתי ללויים לנחלה ואיתקש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן נטול באומד ובמחשבה אף מעשר בהמה נטול באומד ובמחשבה אמר רבא *עשירי (א) מאליו הוא קדוש מנא ליה לרבא הא אילימא מהא דתניא אין לי אלא שקרא שמו עשירי לא קרא שמו עשירי מנין ת"ל (ב) *עשירי יהיה קדש מ"מ ודלמא עשירי הוא דלא קרייה קדש קרייה אלא מהא דתניא יקרא לתשיעי עשירי ויצא העשירי ולא דבר התשיעי נאכל במומו והעשירי מעשר ודלמא שאני התם דאיברר ליה עשירי אי נמי (ב) דאחוי עליוהי אלא מהא דתניא יקרא לתשיעי עשירי ומת עשירי בדיר תשיעי נאכל במומו וכולם פטורין מ"מ כולם פטורין לאו משום דקדש ליה עשירי ודלמא דאיפטרו במנין הראוי (ג) דהאמר רבא *מנין הראוי פוטר אלא מהא דתניא קרא לתשיעי עשירי וינשתיר עשירי בדיר התשיעי נאכל במומו והעשירי מעשר והתניא תשיעי חולין תני תנא קמיה דרב ששת הא מני ר"ש בן יהודה היא דתניא ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש אף

מכר אחד מעשר בהמה וא' מעשר דגן: **קדוש מאליו**. שם מנה (א) עשר ושמיר עשירי **דיר אע"פ** שלא יא ולא מנאו קדוש מאליו: **ודילמא עשירי לא קרייה רחמנא**. דליהו ליה דין מעשר העלומה לירושלים ולהקריבו אלא קדוש גרידא קרייה רחמנא דקדושה חלה עליו ואינו נאכל אלא בזמנו. (א) (ב) ענין אחר ודילמא עשירי לא קרייה שלא קרא שמו עשירי אלא קדש קרא שמו ולכתי הוי מעשר אבל היכא דלא קראו כלל לא ליהו קדוש כשאר מעשר. ולא מפי המוה: **דאיברר ליה עשירי**. שלפי שאלה בנותן השעה נצטר מעמנו שהו' עשירי ולכן הוי כשאר מעשר אע"פ שלא קרא עליו שם (ג). אי נמי בריתא קמיהי כגון דלחוי עליה כשיא הדאה עליו כבאצבו שהי' מעשר אלא שלא דבר צביו. אבל היכא דנשתיר דיר ולא קרא לו שם לא שמעינן אכתי דליהו קדוש כשאר מעשר: תשיעי נאכל בזמנו. הואיל וקראו עשירי (ד) דתמורת שם מעשר מקדש ליה ולאחרי כדלמין (פ"א). אבל האחרים מיהא לא נפטרו או הואיל והוא תשיעי למנין ההמנות: **וכולם פטורין**. השמנה שילאו ככר: **קדש ליה עשירי**. מאליו דיר אע"פ שלא יא: **מנין הראוי**. כשיאלו תשעה צפתה היה שם מנין הראוי לעשר עשירי היה עשירי קיים שהיה ראי' ללמא דתשיעי ולפוטרו כיון דרורי' ללמא דמי כמאן דילא ככר ופטר את המנין ולמין) מפרש טעמא אבל איהו גופיה מיהא לא הוה קדוש עד שילא: **והעשירי מעשר** אלא מהא דתניא ג' דלא יא קדוש מאליו דיר. והשם פריך אף בריתא דקמי תשיעי נאכל בזמנו והתניא וכו':

בא מ"י ס"א מהל' מעשר הל' ד' ופ"ג מהל' תרומות הלכ' י"ד ופ"ד ס"י מהל' ע"כ כד ופאין מ"ד:
 מד ב ג מ"י ס"א מהל' תרומות הלכ' ג:
 מה ד ה מ"י גס ה' י סג עין ר"ב:
 מו ו מ"י גס ה' ה:

שיעור מקובצת

(א) עשירי קדוש מאליו מנא ליה: (ב) עשירי נמחק: (ג) מנה תשעה ושתיים עשירי: (ד) לישון אחר: (ה) עשירי דשם מעשר מקדש: (ו) י"ל דמ"ו: (ז) סברא ללמד זה מזה דתירוה: (ח) שיעור אפילו הכי מקשינן להו: (ט) אפשר הכי נמי כר דגן אע"ג דמפקי' קרא: (י) לפרש דמשמע ליה דלרי: (יא) שוין כמו במכניס כר הילכך צריך לאוקמה: (יב) אינו אלא מהא אמנת: (יג) במעשר מאומד אמאי: (יד) סבר דמעשר כיוצא בו דלמא אבא: (טו) דקמי' אות מ' נמחק: (טז) י"ל משום דמכתיב ענין: (יז) דמשמע דאשית דגן: (יח) פ"ה דהא דיליף: (יט) מוקף דארמינן בירושלמי: (כ) מעשר ובהדיא תנן במסכת בכורים תרומת מעשר: (כא) המוקף מפרש ר"ת דהיינו מדבריהם אבל מדאורייתא לא: (כב) בקינותא משמע דבמחשבה פליגי דפי יהודה: (כג) משמע: (כד) פ"י נמי דמשמע: (כה) ל' דיר שנותן: (כו) פריך בכמרא והא מחוק ונמי מר"א בר' שמעון: (כז) מתקן כשפעילה כיון דאפשר במחשבה והכא נמי אפשר במחשבה: (כח) תוקן של טבל לא: (כט) אחות מהבאחא:

רבינו גרשום

ואיתקש מעשר בהמה למעשר דגן. דכתיב עשר תעשר בשתי מעשרות הכתוב מדרב כר. ובספרי כתוב ונחשב לכם תרומתכם ולא כתיב (א) בבי תרומות הכתוב מדרב אלא כשם שתרומה גדולה ניתלת במדה ובמחשבה כך תרומת מעשר: מאליו הוא קדוש. אפילו לא קראו עשירי ולא קדוש: דאיברר ליה עשירי. שיצא חזן ולא קראו אחד אלא שחק: אי נמי דאחוי עליוהי שרמזו בדיר (עליון) שהוא עשירי: דלמא דאיפטרו במנין הראוי. ששיצאו אלו עדיין היה העשירי שבריר חי והיה ראו להשלים מנינו ומשום הכי פטורין ולא משום שהו מנושרין דר"ה: הא מני. דתשיעי נאכל במומו ר' שמעון דלא נעקר שם עשירי

ואיתקש מעשר בהמה למעשר דגן. כדלמרינן ברש פירקין (א). עשר מעשר במחשבה והיינו מהשנה שאינו מונה עשירי אלא מפריש כל מה שנטלה בדעתו: **מאליו קדוש**. כגון שהיה מונה וילאו ט' וי' נשמתי דיר קדוש כל מקום שהוא: ט' יאכל בזמנו. והואיל וקראו עשירי קדוש במקל' כדלמרינן (למין) מעשר מקדש לפניו ואלתריה או קראו (ב) והוא קדושה גמורה ליקרב דלפנין בשלי פרקין (ג). והעשירי מעשר וקרב אלמא מאליו הוא קדוש דהא לא דבר כלל: שאני הספ. להכי קדוש דאיברר ליה שהוא * שהרי יא' כזומו פתח עם ה"ט אבל אם נשמיר דיר או יא' פתח אחר אימא מאליו לא קדוש: **ולמא**. מש"ה פטוריה דאיפטרי להו במנין הראוי כשנמנו ה"ט היה עדיין העשירי חי וראוי להמנות עמהם ולהשלימו ומנאל' עמנינו היה ראוי להעשר והילכך אע"פ שמת ה"ט נפטרו: **דאמר רבא וכו'**. ולעולם אי הוה שומר קיים ושאר דיר לא הוה חילא עליה שם קדושה: **וה' מעשר**. אלמא קדוש מאליו דהא מעשר קרו ליה: הא מני דקמי ט' חולין:

חוק מתרומת מעשר שמלמדת ואינה למידה דבתרומת מעשר כתיב ממנו לומר דבצנין מוקף ומוקמינן ליה בתרומה גדולה כולה בתרומת מעשר (א) דבמס' בכורים (פ"ג מ"ה) מן תרומת מעשר שהו לכורים בשמי דרכים נטלת מן הטהור על המנא ושלן מן המוקף כבכורים והא דפריך צ"י כל הגט (גיטין דף נ:) גבי תרומת מעשר וכי נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף י"א מעמיד ר"ת מדברייה דמדאורייתא לא צעי מוקף ומיהו נראה דלענין מחשבה לא פליגי מדפריך ברש האיש מקדש (קדושין דף מא:) גבי הא דיליף שלמות מתרומה מה לתרומה שכן נטלת במחשבה משמע דלכולי עלמא פריך והיינו תרומת מעשר דכתיב בה אדם גם אדם ומיהו לפי מה שפ"י (א) הקונטרס במחשבה פליגי דמשום מחשבה מוקי ר' יוסי צ"י יהודה (ע) בשמעתין כאכא אלעזר בן גמלא ומתוך פירושו י"א משתמע (א) דלפילו בתרומה גדולה לית להו מחשבה דאי אית להו מחשבה לא הוה כריך למימר דסבר כאכא אלעזר בן גמלא דלפילו לרבנן נמי מצינו למילף מחשבה דמעשר מדקרייה רחמנא תרומה ומיהו מצי י"א למימר דמשום תרומת מעשר שבו קרייה רחמנא תרומה: **במהשנה**. פ"ה נתן עיניו בצד זה ונשט מעשרה ונראה שזהו שם קדושה: **וה' מעשר** שרי לנחול בלא הפרשה ושרינן נמי בשמיקה על ידי י"א נתן עיניו בצד זה ואוכל בצד זה וכל זה דנפקא לו מונחש עוד פירש לשון אחר במחשבה י"א מחשב ואומר צ' לוגין שאני עמדי להפריש וטע"פ שעתה אינו מפריש כלום ורואה לומר דדיבור כריך והא דשרי בלא הפרשה קרי מחשבה ואשכחן נמי י"א דקרי (א) למחשבה דיבור כמו (צ"ב דף מד.) על כל דבר פשע י"א דלמך לחייב על המחשבה כמעשה ונראה דכלא דיבור נמי הוי תרומה מדתנן במס' תרומות (פ"א מ"י) חמשה לא יתרומו ואם תרמו תרומתם תרומה וחשיב אלס וזיכושלמי מפרש טעמא משום דרכה ובמס' שבעות פ"ג (דף כו:) (ב) משמע בהדיא דשרי כשגמר בלבו אע"ג שלא הוליא בשפתיו (א) דכתיב כל נדיב לב וקאמר תרומה וקדשים הוו להו שני כמזכיר הבאים כאחד ולא ילפינן מייניהו שבעה וזמנה שאוכל בלא הפרשה אין קפידא ללכולי עלמא שרי צ"מ אע"פ שאין מפרש עמה דמוכח ההוא דלוקח יין מנין הכותים דשרי לכ"ע אי לאו משום ברירה אי משום דחיישינן לבקיעת הגוד (א) ויש מקומות דשרינן מעשר שני לנפשו ו"ת כיון דשרינן תרומה לא יד יד י"א נתן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר אחי אפי' בתרומת ומעשרות צ"ה ה"א (א) ונטול (ב) ע"כ (קמט.) בעלנין המדומים באחד ונראה ופריך (א) והא מתקן (א) ופריך ר' אלעזר צ"ה הא דלמך נתן עיניו בצד זה ואוכל בצד זה ונראה שזהו שם קדוש: **וה' מעשר** י"א כיון דלפרכ (א) במחשבה י"ל מדומע שאני שכבר נתקן אבל תחלת תיקון י"א לא שרינן מנעם דלפכר במחשבה ואפילו דמאי אסור לתקן בשבת כדמוכח פ' בהמה מדליקין (סס דף נד.) וטע"ג דשרי ליה צנות עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר כדמוכח פ"ק דחולין (דף ו:) גבי ר"מ שאכל עלה של ירק צבית שאן: **ואיתקש מעשר בהמה למעשר דגן**. פ"ה מדכתיב עשר מעשר כדלמרינן ברש פירקין ז"ל דלית ליה הא דלמך [רבא] לשנה הקשמי' ולא לדבר אחר ועוד ברש פירקין דרשינן היקשא אחרת (א) והבאתם שמה מעשרומיכס לר' עקיבא ושמא לא אחקש אלא לענין הצאה מיהו לרצא קשה היכי מפרש טעמא דרבי יוסי צ"י יהודה וכן בוצאים פרק צ"ה (דף מה.) דרשינן קדשי עובדי כוכבים אין עושים תמורה מדליתקש תמורה למעשר בהמה ומעשר דגן וצמעת דגן כתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים וי"ל לענין לעשר מזה על זה כגון ממין על שאינו מינו דהוי כעין חדש על יסן לגבי הכי דוקא אומר לשנה הקשמי' ולא לדבר אחר:

לפ"א